

ΣΥΝΟΨΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ CLANDESTINO

Οι στόχοι του προγράμματος

Το ερευνητικό πρόγραμμα CLANDESTINO απαντά στην ανάγκη για αξιόπιστα και συστηματικά στοιχεία που έχει ο σχεδιασμός και η εφαρμογή πολιτικής σχετικά με την ανεπίσημη μετανάστευση. Το CLANDESTINO στοχεύει (α) να διερευνήσει δεδομένα και εκτιμήσεις σχετικά με την παράτυπη μετανάστευση (αποθέματα και ροές) σε επιλεγμένες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.), (β) να προβεί στην συγκριτική ανάλυση των παραπάνω ευρημάτων, (γ) να συζητήσει ζητήματα ηθικής και μεθοδολογίας που προκύπτουν στην συλλογή, επεξεργασία και αξιοποίηση των δεδομένων και εκτιμήσεων, (δ) να προτείνει μία νέα μέθοδο για την αξιολόγηση και ταξινόμηση δεδομένων και εκτιμήσεων σχετικά με την ανεπίσημη μετανάστευση στην Ε.Ε..

Οι υπό μελέτη χώρες

Δώδεκα χώρες της Ε.Ε. (Ελλάδα, Ιταλία, Γαλλία, Ισπανία στην Νότια Ευρώπη· Ολλανδία, Ηνωμένο Βασίλειο, Γερμανία και Αυστρία στην Δυτική και Κεντρική Ευρώπη· Πολωνία, Ουγγαρία, Σλοβακία και Τσεχία στην Κεντρο-Ανατολική Ευρώπη) **και τρεις χώρες διαμετακόμισης μεταναστών στην περιφέρεια της Ε.Ε.** (Τουρκία, Ουκρανία και Μαρόκο) έχουν μελετηθεί στο πλαίσιο αυτού του ερευνητικού προγράμματος.

Μέθοδοι, δεδομένα και περιοδός αναφοράς

Η ερευνητική έκθεση για καθεμιά από τις υπό μελέτη χώρες πραγματοποιεί μια επισκόπηση όλων των διαθέσιμων και σχετικών με την ανεπίσημη μετανάστευση πηγών (παραδείγματος χάριν, συλλήψεις αλλοδαπών στα σύνορα ή την ενδοχώρα, διαταγές απέλασης, καταγραφές ανεπίσημων μεταναστών από υγειονομικές υπηρεσίες ή άλλες στοχευμένες δράσεις πρόνοιας για ευάλωτες ομάδες, καταγραφές σε δήμους, στατιστικές εκτιμήσεις από εθνικές και Ευρωπαϊκές στατιστικές υπηρεσίες), αξιολογεί την εγκυρότητα των υπαρχόντων εκτιμήσεων και όπου είναι εφικτό παράγει μία εκτίμηση του αποθέματος της ανεπίσημης μετανάστευσης. Οι ερευνητικές εκθέσεις καλύπτουν την περίοδο 2000-2007. Η ποσοτική ανάλυση που εμπεριέχουν εμπλουτίζεται από μία κριτική ανάλυση των σχετικών ποιοτικών μελετών που έχουν γίνει στην κάθε χώρα καθώς και από ποιοτικές συνεντεύξεις με ανθρώπους-κλειδιά σε διάφορους φορείς με στόχο την διερεύνηση των διαδικασιών μέσα από τις οποίες η παρουσία του μετανάστη μετατρέπεται από νόμιμη σε μη-νόμιμη και αντίστροφα. Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι ο μη-καταγεγραμμένος χαρακτήρας της μη-νόμιμης μετανάστευσης καθιστά την οποιαδήποτε προσπάθεια ποσοτικοποίησης δύσκολη και παράγει εκτιμήσεις αντί για αδιαμφισβήτητα δεδομένα.

Αξιολόγηση δεδομένων και εκτιμήσεων

Το CLANDESTINO δημιούργησε μία βάση δεδομένων (<http://irregular-migration.hwwi.net/>) στην οποία περιλαμβάνονται και αξιολογούνται (ως χαμηλής, μέτριας και υψηλής ποιότητας) οι εκτιμήσεις και τα δεδομένα της ανεπίσημης μετανάστευσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στις 12 χώρες της Ε.Ε. που μελετήθηκαν. Η καινοτομία της βάσης δεδομένων συνίσταται στον τρόπο δόμησης της και στην προσεγμένη ταξινόμηση των εκτιμήσεων για την μη-νόμιμη μετανάστευση με βάση την αξιοπιστία τους. Τα ποσοτικά στοιχεία συνοδεύονται από υποστηρικτικό υλικό σχετικά τόσο με ζητήματα γενικότερου ενδιαφέροντος όσο και με την ειδικότερη κατάσταση της μη-νόμιμης μετανάστευσης στην κάθε χώρα που εξετάζεται. Επιπλέον, η βάση δεδομένων παρέχει αθροιστικές εκτιμήσεις για το σύνολο των χωρών της Ε.Ε. για τα έτη 2002, 2005 και 2008.

Ορολογία

Οι όροι παράτυπη (χωρίς νόμιμο καθεστώς), μη-καταγεγραμμένη (χωρίς χαρτιά) και ανεπίσημη (χωρίς άδεια για είσοδο, διαμονή ή εργασία) μετανάστευση υποδηλώνουν διαφορετικές πλευρές του φαινομένου της μη-νόμιμης μετανάστευσης. Όλοι αυτοί οι όροι είναι αποδεκτοί και χρησιμοποιούνται από την ερευνητική ομάδα του CLANDESTINO ως συνώνυμοι. Ο όρος παράνομος/η είναι αποδεκτός από την ερευνητική ομάδα όταν αναφέρεται σε μια κατάσταση (για παράδειγμα, παράνομη εργασία ή παράνομη είσοδος) και όχι όταν αναφέρεται σε άτομα (παράνομος/η μετανάστης/τρια).

Ορισμοί

Στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος, ως **μη-νόμιμοι ή ανεπίσημοι διαμένοντες** ορίζονται αυτοί που μένουν στην επικράτεια της χώρας χωρίς νόμιμο καθεστώς διαμονής και των οποίων η παρουσία, εφόσον διαπιστωθεί από τις αρχές, υπόκειται σε διακοπή μέσα από διαδικασίες επαναπροώθησης ή απέλασης. **Μη-νόμιμοι εισελθόντες** είναι τα άτομα που διασχίζουν ένα διεθνές σύνορο χωρίς τα απαραίτητα έγκυρα έγγραφα από την ξηρά, την θάλασσα ή άλλο σημείο εισόδου. Για περισσότερες πληροφορίες δείτε το: <http://clandestino.eliamep.gr/category/irregular-migration-ethics-in-research/>

Trafficking & Άσυλο

Το ανθρώπινο τράφικινγκ αν και σχετίζεται με την μη-νόμιμη μετανάστευση είναι ένα φαινόμενο που χρήζει ξεχωριστής διερεύνησης και για αυτό δεν εξετάζεται από το πρόγραμμα CLANDESTINO. Η έρευνα του CLANDESTINO ασχολείται με το ζήτημα του ασύλου μόνο στον βαθμό που αυτό σχετίζεται με την ανεπίσημη μετανάστευση.



ΑΝΕΠΙΣΗΜΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η μετανάστευση στην Ελλάδα

Η Ελλάδα είναι μια χώρα που βρίσκεται στο νοτιοανατολικό σύνορο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.). Σε ένα συνολικό πληθυσμό 11,192,849 ατόμων το 2007 σύμφωνα με την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ) (ο πιο πρόσφατος υπολογισμός του πληθυσμού από την ΕΣΥΕ είναι για το 2007), υπήρχαν το 2008 678,268 αλλοδαποί μετανάστες με άδειες διαμονής (περίπου 363,700 από αυτούς είχαν άδειες που εξακολουθούσαν να έχουν ισχύ μέχρι τουλάχιστον τον Μάρτιο του 2009, ενώ οι υπόλοιποι 314,568 ανέμεναν το αποτέλεσμα της επεξεργασίας του αιτήματος ανανέωσης της άδειας τους από το Υπουργείο Εσωτερικών (ΥΠΕΣ) — για το 2007 τα αντίστοιχα νούμερα ήταν 433,751 και 250,000 περίπου). Σύμφωνα με τους υπολογισμούς μας υπήρχαν 280,000 μη νόμιμοι μετανάστες στην Ελληνική επικράτεια στο τέλος του 2007 (βλέπε Πίνακα 1 παρακάτω). Η εκτίμηση της μη νόμιμης μετανάστευσης έγινε για το 2007 επειδή αυτό ήταν το πιο πρόσφατο έτος για το οποίο ήταν διαθέσιμα τα στοιχεία που ήταν απαραίτητα για τον σχετικό υπολογισμό.

Πίνακας 1: Εκτίμηση αποθέματος ανεπίσημων μεταναστών/τριών για το έτος 2007.

Πηγή: CLANDESTINO Country Report: GREECE, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <http://clandestino.eliamep.gr>

| | |
|---|-------------------------|
| Προσαρμοσμένος αριθμός Πολιτών Τρίτων Χωρών (ΠΤΧ) στην πληθυσμιακή Απογραφή του 2001 | 589,935-55,000=534,935 |
| + εκτίμηση ΠΤΧ που δεν συμμετείχαν στην Απογραφή του 2001 | 153,311 |
| + γεννήσεις- θανάτοι ΠΤΧ την περίοδο 2002-2007 | 64,881 |
| + Συλλήψεις μη νόμιμων μεταναστών/τριών για τα έτη 2005, 2006, 2007 | 66,351+95,239 + 112,364 |
| - αιτούντες άσυλο | 59,712 |
| - Απελαθέντες & επαναπροωθηθέντες μη νόμιμοι μετανάστες την περίοδο 2005-2007 | 7,890+554 |
| - άδειες διαμονής ΠΤΧ εν ισχύ (εκτός ΕΕ27, ΗΠΑ και άλλες αναπτυγμένες χώρες), Οκτώβριος 2007 | 433,751 |
| - νόμιμοι ανήλικοι που δεν περιλαμβάνονται στις άδειες διαμονής εν ισχύ του 2007 | 24,728 |
| - αιτήσεις ανανέωσης αδειών διαμονής υπό επεξεργασία (εκτίμηση ΥΠΕΣ, Νοέμβριος 2007) | 250,000 |
| + μη νόμιμοι μετανάστες/τριες που συλλήφθηκαν πριν το 2005 και δεν υπέβαλλαν αίτηση για άδεια διαμονής στο τελευταίο πρόγραμμα νομιμοποίησης του 2005 | 30,000 |
| Εκτίμηση αποθέματος ανεπίσημων μεταναστών/τριών για το έτος 2007 | 280,446 |

Πηγές δεδομένων που χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση του μεγέθους και των χαρακτηριστικών της ανεπίσημης μετανάστευσης

Για να εκτιμηθεί ο πληθυσμός των μη νόμιμων μεταναστών στην Ελλάδα συνδυάστηκαν διάφορες πηγές δεδομένων: η τελευταία πληθυσμιακή Απογραφή (2001), οι περιοδικές Έρευνες Εργατικού Δυναμικού (ΕΕΔ), οι διαθέσιμες επιστημονικές μελέτες, τα στοιχεία των αδειών διαμονής, τα στοιχεία των συλλήψεων της Ελληνικής Αστυνομίας και τα στοιχεία από σχολικές εγγραφές. Όλες οι παραπάνω πηγές παρουσιάζουν προβλήματα για διάφορους λόγους. Η Απογραφή είναι μία πηγή που πλέον δεν ανταποκρίνεται στα σημερινά δεδομένα, οι μέθοδοι δειγματοληψίας των ΕΕΔ είναι ακατάλληλες για την διερεύνηση ενός μη καταγεγραμμένου πληθυσμού, οι μελέτες των επιστημόνων μέχρι τώρα έχουν ένα περιορισμένο γεωγραφικό και εθνοτικό πλαίσιο αναφοράς, η βάση δεδομένων των αδειών διαμονής είναι ανεπαρκής καθώς δεν περιλαμβάνει τις αιτήσεις αδειοδότησης που τελούν υπό επεξεργασία, και οι συλλήψεις μη νόμιμων μεταναστών μπορούν να μετρήσουν δύο φορές το ίδιο άτομο (κάποιος/α που έχει συλληφθεί δύο φορές μέσα σε ένα χρόνο για μη νόμιμη είσοδο ή διαμονή στην χώρα). Παράλληλα, ο υψηλός αριθμός συλλήψεων είναι περισσότερο αποτέλεσμα αυστηρότερης εφαρμογής των μέτρων αστυνόμευσης και όχι ένδειξη αυξημένων μεταναστευτικών ροών. Τα στοιχεία από εγγραφές σε σχολεία περιλαμβάνουν ένα πολύ μικρό τμήμα από τους νεοεισερχόμενους ανεπίσημους μετανάστες.

Κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά της ανεπίσημης μετανάστευσης

Η πρώτη μετανάστευση προς την Ελλάδα προήλθε σε γενικές γραμμές από γειτονικές Βαλκανικές χώρες, την Κεντρο-Ανατολική Ευρώπη και χώρες της πρώην ΕΣΣΔ. Συγκεκριμένα, οι σημαντικές αφίξεις μεταναστών από την Αλβανία την δεκαετία του 1990 κατέστησαν τους Αλβανούς την μεγαλύτερη μεταναστευτική κοινότητα στην Ελλάδα. Στην συνέχεια ακολουθούν οι Βούλγαροι, οι Ουκρανοί, οι Γεωργιανοί και οι Ρουμάνοι. Παρά την κυρίαρχη Αλβανική παρουσία μέχρι και σήμερα, η σύνθεση του μεταναστευτικού πληθυσμού στην Ελλάδα είναι αρκετά ανομοιογενής. Το μέγεθος της Βουλγαρικής, Ρουμάνικης, Γεωργιανής και Ουκρανικής κοινότητας έχει αυξηθεί την τελευταία δεκαετία. Ασιατικές και Αφρικανικές κοινότητες όπως η Φιλιππινέζικη, η Βιετναμέζικη, η Σουδανική και η Αιγυπτιακή βρίσκονται στην Ελλάδα από την δεκαετία του 1980. Οι πιο πρόσφατες αφίξεις περιλαμβάνουν τους Πακιστανούς και Μπαγκλαντεσιανούς καθώς και τους Ιρακινούς και Αφγανούς (οι οποίοι είναι συνήθως αιτούντες άσυλο) όπως και μετανάστες ή αιτούντες άσυλο από χώρες της Υποσαχάριας Αφρικής. Τα κύρια σημεία μη νόμιμης εισόδου στην Ελλάδα είναι τα χερσαία και θαλάσσια σύνορα με την Τουρκία και τα Ελληνοαλβανικά χερσαία σύνορα. Από τα σύνορα με την ΠΓΔΜ και την Βουλγαρία διέρχονται λιγότεροι μετανάστες. Ένα άλλο σημείο εισόδου είναι το νότιο θαλάσσιο σύνορο με την Αίγυπτο (βλέπε Πίνακα 2 & Εικόνα 1).

Λαμβάνοντας υπόψη το μέγεθος της Αλβανικής κοινότητας στην Ελλάδα, δεν προκαλεί έκπληξη που οι Αλβανοί αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος του ανεπίσημου μεταναστευτικού πληθυσμού (τουλάχιστον 34%). Αξιόπιστες εκτιμήσεις για την αναλογία μεταναστών από την Αφρική, την Ασία και την Μέση Ανατολή στον ανεπίσημο μεταναστευτικό πληθυσμό δεν υπάρχουν. Στοιχεία από τις λίγες διαθέσιμες ποιοτικές έρευνες δείχνουν ότι αυτές οι ομάδες αποτελούνται κυρίως από μη-νόμιμους/ες μετανάστες/τριες (βλέπε επίσης Πίνακα 3). Όσον αφορά την ηλικία, οι περισσότεροι ανεπίσημοι μετανάστες ανήκουν σε νεαρές ηλικιακές ομάδες. Οι γυναίκες υποεκπροσωπούνται στον ανεπίσημο αλλοδαπό πληθυσμό. Αυτό όμως σχετίζεται περισσότερο με τις εθνοτικές ομάδες: οι Ασιάτες μετανάστες είναι επί το πλείστον άνδρες· ενώ η μετανάστευση από χώρες της Ανατολικής Ευρώπης αποτελείται κυρίως από γυναίκες.

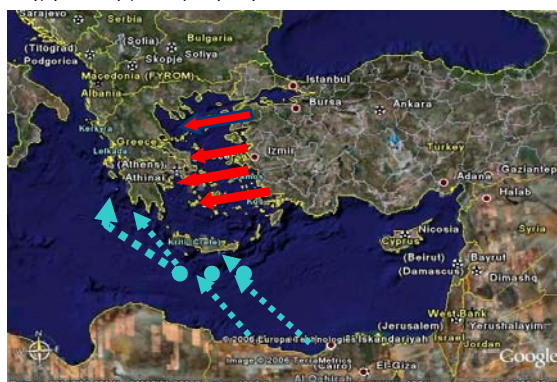
Πίνακας 2: Συλλήψεις ανά σημείο εισόδου. Πηγή: Υπουργείο Εσωτερικών, Δεκ. 2008

| Συλλήψεις | Year 2006 | Year 2007 | Year 2008 |
|---------------------------------|---------------|----------------|----------------|
| Ελληνο-Αλβανικά σύνορα | 33,618 | 42,897 | 39,267 |
| Σύνορα Ελλάδας- ΠΓΔΜ | 3,541 | 2,887 | 3,459 |
| Ελληνο-Βουλγαρικά σύνορα | 1,132 | 966 | 1,795 |
| Ελληνο-Τουρκικά χερσαία σύνορα | 15,265 | 16,789 | 14,461 |
| Ελληνο-Τουρκικά θαλάσσια σύνορα | 6,886 | 9,240 | 30,149 |
| Κρήτη | 2,163 | 3,101 | 2,961 |
| Ενδοχώρα | 32,634 | 39,595 | 54,245 |
| TOTAL | 95,239 | 112,364 | 146,337 |

Πίνακας 3: Συλλήψεις ανά χώρα προέλευσης
Πηγή: Υπουργείο Εσωτερικών, Δεκ. 2008

| | 2007 | 2008 |
|--------------------------------|--------|--------|
| Κύριες χώρες προέλευσης | | |
| Αλβανία | 66,818 | 72,454 |
| Γεωργία | 1,441 | - |
| Πακιστάν | 2,834 | 5,512 |
| Αίγυπτος | 598 | - |
| Ινδία | 532 | - |
| Μπανγκλαντές | 721 | 1,655 |
| Κίνα | 471 | - |
| Ιράκ | 12,549 | 15,940 |
| Ιράν | 515 | - |
| Αφγανιστάν | 11,611 | 25,577 |
| Σομαλία | 3,656 | 6,713 |
| Παλαιστίνη | 5,135 | 4,593 |

Εικόνα 1: Μεταναστευτικές Ροές προς την Ελλάδα
Πηγή: Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας, Δεκ. 2008



Διαδρομές απόκτησης και απώλειας του καθεστώτος νόμιμης διαμονής

- Οι περισσότεροι/ες μη νόμιμοι/ες μετανάστες/τριες που βρίσκονται στην Ελλάδα εισέρχονται νόμιμα στην χώρα, συνήθως με ολιγοήμερη θεώρηση εισόδου (βίζα) για τουρισμό. Εκπίπτουν του νόμιμου καθεστώτος με το οποίο έχουν εισέλθει στην χώρα όταν παραμένουν σε αυτήν μετά την λήξη της χρονικής περιόδου για την οποία αρχικά εκδόθηκε η θεώρηση εισόδου, και ξεκινούν να εργάζονται άτυπα.
- Μία άλλη ομάδα ανεπίσημων μεταναστών αφορά τους/τις νόμιμους/ες μετανάστες/τριες που αποτυγχάνουν να ανανεώσουν την άδεια διαμονής τους επειδή όντας απασχολούμενοι στην ελληνική παραοικονομία δεν μπορούν να αποδείξουν ότι εργάζονται νόμιμα. Οι ανεπίσημες εργασιακές διαπραγματεύσεις κυριαρχούν στους παρακάτω τομείς της ελληνικής οικονομίας που απασχολούνται οι μετανάστες: τον κατασκευαστικό τομέα, τον τουρισμό, την γεωργία και τις υπηρεσίες οικιακής εργασίας και φροντίδας.
- Οι μετανάστες που εισέρχονται μη νόμιμα στην Ελλάδα είναι αυτοί που έλκουν την προσοχή των ΜΜΕ παρά τον χαμηλό τους αριθμό. Οι διαδρομές της μη νόμιμης εισόδου και της βραχυπρόθεσμης νόμιμης εισόδου για τουρισμό στις οποίες οι μετανάστες/τριες στρέφονται για να έρθουν στην Ελλάδα είναι αποτέλεσμα **τριών παραγόντων**:
(α) του ότι στην ουσία δεν υπάρχουν επιλογές για μακροπρόθεσμη νόμιμη είσοδο με σκοπό την εργασία για τους εν δυνάμει μετανάστες (το σύστημα κλήσης ενός αλλοδαπού εργάτη (μετάκληση) δεν λειτουργεί στην πράξη καθώς μεταξύ της κλήσης του εργάτη και της νόμιμης εισόδου του στην χώρα με άδεια για εργασία μεσολαβούν συνήθως 12 με 18 μήνες για την διεκπεραίωση της απαιτούμενης γραφειοκρατικής διαδικασίας), (β) των μη ρεαλιστικών προϋποθέσεων για οικογενειακή συνένωση (ο/η αιτών/αιτούσα οφείλει να αποδείξει μέσα από την φορολογική του/της δήλωση ότι έχει ετήσιες αποδοχές τουλάχιστον ίσες με αυτές του ανειδίκευτου εργάτη και προσαυξημένες κατά 20% για την/τον σύζυγο και κατά 15% για το κάθε παιδί. Όμως, η κοινή πρακτική των εργοδοτών που πληρώνουν κατώτατο μισθό να πληρώνουν άτυπα τις υπερωρίες εμποδίζει την παραπάνω κατηγορία μεταναστών να εξασφαλίσει τις προϋποθέσεις για οικογενειακή συνένωση), (γ) της ανάπτυξης παράνομων δικτύων λαθρομετανάστευσης, της υπόγειας δηλαδή απάντησης της αγοράς στην αυξανόμενη ζήτηση για μετακινήσεις από ανθρώπους που προσπαθούν να ξεφύγουν από την φτώχεια, τα αυταρχικά καθεστώτα και τις περιβαλλοντικές καταστροφές.
- Τα προγράμματα νομιμοποίησης αποτελούν το κύριο μέσο δια του οποίου ένας μη νόμιμος μετανάστης μπορεί να ξεφύγει από το παράνομο καθεστώς υπό το οποίο διαβίει στην Ελλάδα.
- Η υποβολή αίτησης ασύλου είναι ένας άλλος τρόπος με τον οποίο οι μη νόμιμοι μετανάστες 'νομιμοποιούν' (συνήθως προσωρινά) την διαμονή τους στην Ελλάδα. Η επεξεργασία των αιτημάτων ασύλου συνήθως διαρκεί για κάμποσα χρόνια στην Ελλάδα και το ποσοστό χορηγήσεων ασύλου στο πρωτοβάθμιο επίπεδο εξέτασης είναι 0.05%. Σε επίπεδο ένστασης το ποσοστό χορήγησης ασύλου ήταν 2% το 2006 και το 2007 ενώ ανέβηκε στο 10% το 2008. Όμως, σύμφωνα με ένα προεδρικό διάταγμα που ψηφίστηκε τον Ιούνιο του 2009 το επίπεδο της ένστασης καταργείται. Τέλος, οι περισσότεροι απορριφθέντες αιτούντες άσυλο παραμένουν στην χώρα υπό το καθεστώς του μη νόμιμου μετανάστη.
- Οι δύο διαδοχικές ενσωματώσεις των χωρών της Ανατολικής και Κεντρο-Ανατολικής Ευρώπης στην Ε.Ε. το 2004 και το 2007 νομιμοποίησαν αυτόματα την διαμονή των πολιτών των νέων κρατών-μελών που μέχρι πρότινος ζούσαν στην Ελλάδα υπό το καθεστώς του μη νόμιμου μετανάστη από χώρες εκτός Ε.Ε.. Η Ελλάδα εφάρμοσε μία μεταβατική περίοδο δύο χρόνων κατά την οποία απαγορευόταν η εργασία στην χώρα για πολίτες από 8 νέες χώρες-μέλη και, πρόσφατα, τους Βούλγαρους και τους Ρουμάνους. Από την 1η Ιανουαρίου 2009 οι πολίτες από τα 'νέα' κράτη-μέλη έχουν το δικαίωμα να εργάζονται νόμιμα στην Ελλάδα.

Κύριες προτάσεις πολιτικής

Αντιμετώπιση των Ανεπίσημων Μεταναστευτικών Ροών

- Οι απελάσεις δεν είναι βιώσιμη πολιτική. Το κόστος απελάσεως των μεταναστών σήμερα (το οποίο εκτιμάται στα 4.000 Ευρώ το άτομο με βάση τα παρόμοια στοιχεία των Ισπανικών Αρχών για μετανάστες που απελαύνονται προς χώρες της Νοτιοανατολικής Ασίας) είναι απαγορευτικό.
- Τα προβλήματα που χαρακτηρίζουν τόσο την πρόσβαση στην διαδικασία αίτησης ασύλου όσο και την εξέταση των αιτημάτων ασύλου στην Ελλάδα (μεγάλες καθυστερήσεις, επιφανειακές συνεντεύξεις, γραφειοκρατία) συνήθως συντελούν στο να απελαύνονται άτομα που χρήζουν προστασίας. Υπάρχει, δηλαδή, κίνδυνος υπονόμευσης της Συνθήκης της Γενεύης του 1951 σχετικά με τους Πρόσφυγες και του Πρωτοκόλλου του 1967 που έχουν υπογραφεί και επικυρωθεί από την Ελλάδα.
- Η Συμφωνία Επαναπροώθησης με την Τουρκία πρέπει να επαναδιαπραγματευθεί με στόχο να λειτουργήσει. Το ενδεχόμενο αναπτυξιακής συνεργασίας θα πρέπει να εξεταστεί προς αυτή την κατεύθυνση.
- Οι διπλωματικές προσπάθειες πρέπει να ενταθούν με στόχο την υπογραφή συμφωνιών επαναπροώθησης και συνεργασίας με άλλες χώρες προέλευσης και διαμετακόμισης μεταναστών στην Ασία και την Αφρική.
- Λειτουργικές νόμιμες οδοί για την οικονομική μετανάστευση: μείωση της γραφειοκρατίας, απλοποίηση και συντόμευση των διαδικασιών μετάκλησης αλλοδαπών εργατών.
- Εισαγωγή αδειών διαμονής διάρκειας ενός έτους για 'αναζήτηση εργασίας'. Σύμφωνα με αυτές, οι ΠΤΧ θα μπορούν να έρχονται στην Ελλάδα νόμιμα (με την προϋπόθεση ότι θα έχουν υγειονομική ασφάλεια και ένα 'σπόνσορα': ένα νόμιμο μετανάστη ή Έλληνα πολίτη ο οποίος θα εγγυάται την παροχή καταλύματος και θα πληρώνει μία εγγύηση για την έκδοση της άδειας). Οι μετανάστες κατά αυτό τον τρόπο θα μπορούν να αναζητούν εργασία νόμιμα και στην συνέχεια να μετατρέπουν την παραπάνω άδεια σε άδεια διαμονής με σκοπό την εργασία. Αυτό το μέτρο μπορεί να αποτελέσει ένα μηχανισμό ο οποίος θα κάνει νόμιμα αυτό που γίνεται σήμερα μη νόμιμα (το ότι οι ενδιαφερόμενοι μετανάστες, δηλαδή, έρχονται στην χώρα μη νόμιμα, φιλοξενοούνται από συγγενείς ή φίλους, βρίσκουν μία δουλειά, εγκαθίστανται και περιμένουν για το νέο πρόγραμμα νομιμοποίησης έτσι ώστε να νομιμοποιηθούν το καθεστώς της διαμονής τους).
- Μείωση του εισοδήματος που απαιτείται ως προϋπόθεση για την οικογενειακή συνένωση.

Αντιμετώπιση της Μη Νόμιμης Μετανάστευσης και της Ανεπίσημης Εργασίας

- Σύσταση μιας Ανεξάρτητης Αρχής Ασύλου η οποία θα εξετάζει τα αιτήματα ασύλου αντί για την Ελληνική Αστυνομία.
- Αποσύνδεση της ανανέωσης των αδειών διαμονής από την απόδειξη εργασίας μέσω των ασφαλιστικών ενσήμων για μετανάστες που διαμένουν νόμιμα στην Ελλάδα για 5 χρόνια και παραπάνω. Με αυτό το μέτρο θα μειωθεί ο ορατός κίνδυνος για τους μετανάστες που διαβιούν για αρκετά χρόνια νόμιμα στην Ελλάδα να χάσουν το νόμιμο καθεστώς τους, λόγω του ότι δεν μπορούν να βρουν νόμιμη εργασία με ασφαλιστικές εισφορές σε περιόδους οικονομικής κρίσης.
- Αντιμετώπιση της παραοικονομίας: α) με αυξημένους ελέγχους στις αγορές εργασίας όπου οι άτυπες οικονομικές διαπραγματεύσεις είναι συχνές (κατασκευαστικός τομέας, γεωργία, τουρισμός, άλλες υπηρεσίες), και κυρίως β) με την αύξηση των νόμιμων θέσεων εργασίας στην ελληνική οικονομία μέσω:
 - μεταρρυθμίσεων στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης οι οποίες θα στοχεύουν στην καταπολέμηση της ανελαστικότητας της ελληνικής αγοράς εργασίας όσον αφορά θέσεις μόνιμης, αορίστου χρόνου απασχόλησης. Μέχρι τώρα, οι σχετικά υψηλές παροχές, εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, αποζημιώσεις και τα νομικά εμπόδια στην πρόσβαση ορισμένων επαγγελματιών και θυλάκων εργασίας καθιστούν την πρόσληψη και την απόλυση μία κοστοβόρα επιχειρηματική απόφαση.
 - μεταρρυθμίσεων που θα στοχεύουν να εξορθολογίσουν τις διαδικασίες και να παραμερίσουν τα νομικά εμπόδια που πλαισιώνουν την πρόσληψη σε και την απόλυση από θέσεις εργασίας του υπερτροφικού Δημόσιου Τομέα. Η έκθεση του Δημοσίου στον ανταγωνισμό της αγοράς εργασίας θα μειώσει τον αριθμό των θέσεων απασχόλησης που αναδιανέμονται με πολιτικά κριτήρια και θα αυξήσει το μέρισμα των θέσεων εργασίας που προσφέρει ο ιδιωτικός τομέας.
 - της δημιουργίας ενός δικτύου ασφαλείας εργασιακών και κοινωνικών δικαιωμάτων για τις μορφές εργασίας (υπεργολαβία, μερική, προσωρινή, εποχική απασχόληση) και τους εργαζόμενους (συχνά μετανάστες) που συνήθως εκτίθενται σε εκμεταλλευτικές άτυπες εργασιακές διαπραγματεύσεις ως αποτέλεσμα των παραπάνω αγκυλώσεων της ελληνικής οικονομίας. Η υποστήριξη βιώσιμων νέων μορφών εργασίας είναι κρίσιμος παράγοντας για την αντιμετώπιση της ανεργίας στις σύγχρονες 'μετα-βιομηχανικές' οικονομίες.
- Ίδρυση ανοιχτών κέντρων υποδοχής ή/και αποκατάστασης των ήδη χρησιμοποιούμενων χώρων, και προσφορά μαθημάτων ελληνικής και αγγλικής γλώσσας για άστεγους αιτούντες άσυλο και ανεπίσημους μετανάστες αντί για δημιουργία κέντρων κράτησης. Τα κέντρα κράτησης κοστίζουν χωρίς να προσφέρουν δυνατότητες απαγκίστρωσης από το μη νόμιμο καθεστώς. Τα ανοιχτά κέντρα υποδοχής θα μπορούσαν να αποτελέσουν μία επένδυση σε εργατικό δυναμικό. Χρησιμοποίηση και χρηματοδότηση Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων οι οποίες έχουν καλύτερη πρόσβαση σε μετανάστες από τις εκάστοτε κρατικές υπηρεσίες.

Το Ερευνητικό Πρόγραμμα CLANDESTINO χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, και συγκεκριμένα την Γενική Διεύθυνση Έρευνας, 6ο Πρόγραμμα Πλαίσιο, Επιστημονική Υποστήριξη Πολιτικών.

Όλες οι Ερευνητικές Εκθέσεις, τα Κείμενα Πολιτικής (ΚΜ) και η Βάση Δεδομένων είναι διαθέσιμα από την ιστοσελίδα <http://clandestino.eliamep.gr> Για περισσότερες πληροφορίες για την περίπτωση της Ελλάδας, παρακαλώ επικοινωνήστε με την Καθ. Άννα Τριανταφυλλίδου & τον Δρ. Θάνο Μαρούκη, ΕΛΙΑΜΕΠ, στο thmaroukis@eliamep.gr. Για γενικές πληροφορίες για το Πρόγραμμα παρακαλώ επικοινωνήστε με την Καθ. Άννα Τριανταφυλλίδου, Συντονίστρια του Προγράμματος, στο anna@eliamep.gr. Επίσης, μπορείτε να επισκεφθείτε το Ερευνητικό Πρόγραμμα Κοινωνικών Επιστημών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής: http://ec.europa.eu/research/social-sciences/index_en.html



CLANDESTINO [sciences/index_en.html](http://ec.europa.eu/research/social-sciences/index_en.html)